چرا در نمایش و بازنمایی ظرفیت های رضوی ناموفق هستیم؟

در حسرت گنجی که داریم

نمایی از مجموعه تلویزیونی «ولایت عشق»

درنگ

احسان ناظم یکایی
روزنامه‌نگار و منتقد سینما

«زائر + میلیون + مشهد» کافی است چنین کلماتی را جست و جو کنیم تا شاهد اعدادی خیره‌کننده باشیم. آمار و ارقامی که نهادهای مختلف از حضور زائران در مقاطع مختلف مثل دهه کرامت، نوروز، دهه آخر صفر و ... می‌دهند گواه این ادعاست که ظرفیت معنوی و انسانی بزرگی در زیارت امام رضا(ع) وجود دارد. سؤال اینجاست چرا چنین ارادت عظیمی را که مردم ایران و زائران جهانی دارند در آثار نمایشی ما بروز و ظهور چندانی ندارد؟ برخی کشورها از بعضی سنت های دینی خود چنان نمایش ها و بازنمایی هایی انجام می دهند که مخاطبان را مقهور می‌کنند، حال آنکه ما در مشهد خودمان چنین ظرفیت جوشان رو به افزایشی داریم و از آن غافلیم. ظرفیتی بزرگ که نشان می دهد ارادت ایرانیان به امامان چه گسترده، چه عمیق و چه مستمر است. عدم این بازنمایی چند نکته دارد. یکی از نکات این است که چنانچه باید درباره موضوع های رضوی، پژوهش و تحقیق میدانی و کتابخانه ای صورت نگرفته و اگر هم انجام شده مثل خیل عظیم پژوهش های پیشین نهادهای پرطمطراق پژوهشی به استفاده‌کنندگانی مثل نویسندگان نرسیده است. قلم به دستان ما اعم از فیلم نامه نویس و نویسندگان کتاب هم ترجیح می دهند سراغ موضوع های کلیشه ای امتحان پس داده بروند.

طبیعتا نگارش متفاوت و نو پیرامون ظرفیت های موجود به نگاهی تازه نیاز دارد و تحقیقاتی نوین می خواهد که شاید به فضای راحت طلب کلیشه ای خوش نیاید. به قول معروف «سری که درد نمی‌کند را دستمال نمی بندند.» نکته دیگر نگاه سنتی موجود در بدنه نهادهای مؤثر فرهنگی حرم، شهر و استان است. می توان درباره موضوع هایی مثل آداب زیارت و کودک و نوجوان کار کرد، اما متأسفانه به علت نگاه کلیشه ای و سنتی متولیان، ورود به این حوزه ها همچنان در قالب های قدیمی مانده است. انبوهی سریال در طول سال در صداوسیما و پلتفرم ها ساخته می شود و از سویی انبوهی سوژه در مشهد وجود دارد، اما چون راه برای نگاه نو بسته است، سازندگان ترجیح می دهند قیدش را بزنند و دنبال دردسر نگردند. ساختارشکنی معقولانه و دلسوزانه در دیدگاه مسئولان تأثیرگذار و شکستن برخی قالب های سنتی کمک‌کننده خواهد بود. همین نگاه سنتی است که باعث شده انبوهی از آثار مرتبط با امام رضا(ع)، تنها با ترکیباتی از کلمات خورشید، آفتاب و ... اجازه انتشار بیابند. نکته سوم عبور از مدیحه سرایی و رسیدن به سیره علمی و عملی امام است. عبارت «عالم آل محمد» در دهه کرامت امسال زیاد تکرار می شود. چه نمادی از عالم بودن امام هشتم در آثار نمایشی ما جز چند سکانس مناظره در سریال «ولایت عشق» وجود دارد؟ سریالی که ۲۵ سال از ساخت آن می گذرد. واقعا جای تأسف نیست که یک ربع قرن از ساخت این سریال می گذرد و ما هیچ اثری پیرامون زندگی امام رضا(ع) نساخته ایم؟ همین یک نمونه نشان می دهد ما نه تنها در امروزی کردن سوژه های زیارت بلکه در روایت تاریخ زندگی و زمانه آن امام هم مشکل اساسی داریم. نکته دیگر نگاه مقطعی و تقویمی به موضوع فرهنگی و هنری ساخت اثر درباره امام رضا(ع) است. برای شناساندن ظرفیت های متعدد رضوی به راهبردی طولانی با نتایج کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت نیازمندیم. شاید برگزاری پویش ها و رویدادها، نتیجه ملموس کوتاه مدت مدیرپسندی داشته باشد، اما ساخت فیلم سینمایی و سریال تلویزیونی، زمان بر بوده و اگر هم بخواهد متفاوت باشد به تشکیل اتاق فکر و هزینه برای تولید محتوا نیاز دارد که این ها در گام های اول، مطلوب بولتن های درون سازمانی و میان نهادی و دلخواه برخی مسئولان نیست. کار فرهنگی و هنری تأثیرگذار مثل کاشت و برداشت درخت گردو است و با نگاه کاشت لوبیا و ... فرق دارد. برای همین است که قیمت گردو هم چندین برابر لوبیاست! اگر همین چند نکته اصلاح شود، آن وقت با آزاد شدن ظرفیت های ساخت اثر پیرامون زیارت رضوی، اعداد و ارقام میلیونی زائران تنها در حد اعداد خیره‌کننده باقی نخواهد ماند.

رویداد هم‌نویسی «حصن حصین» با حضور استادان خوشنویسی مشهد در نگارخانه رضوان برگزار شد

هم‌نویسی ۸ خوشنویس برای امام هشتم(ع)

ریحانه موسوی

گزارش روز

ویژه برنامه هم نویسی «حصن حصین» با حضور هشت خوش نویس مشهدی در نگارخانه رضوان برگزار شد. این رویداد هنری، با هدف گرامیداشت دهه کرامت و عرض ارادت هنرمندانه به حضرت رضا(ع)، به همت انجمن خوشنویسان مشهد برگزار شد. در این مراسم، هنرمندانی همچون محمدعلی فراستی، سید جلال رضوی، صالح زمانی، محسن توسلی، محمدرضا مظفری و مریم غلامی به هم نویسی القاب امام رضا(ع) پرداختند.

خوشنویسی، هنر والای اسلامی است

محمود جمالی، مدیر نگارخانه رضوان، یکی از رسالت های مؤسسه آفرینش های هنری آستان قدس رضوی را بزرگداشت مناسبت های مذهبی بیان کرد و گفت: خوشنویسی یکی از هنرهای والای اسلامی محسوب می شود و همواره مورد توجه بوده است. در مناسبت های مختلف هنرمندان به مؤسسه کمک می‌کنند و نشست ها، نمایشگاه ها و کارگاه های مختلف خوشنویسی برگزار می شود.

وی افزود: در دهه کرامت امسال، نمایشگاهی از آثار استادان انجمن خوشنویسان مشهد در نگارخانه رضوان برگزار شد. امروز نیز میزبان هشت تن از استادان و مدرسین این انجمن هستیم که به نیت نام مبارک امام رضا(ع)، القاب ایشان را طی دو ساعت کتابت می‌کنند. جمالی در پایان یادآور شد: این آثار در گنجینه نگارخانه نگهداری می شود و در آینده، بسته به مناسبت های مختلف و کیفیت آثار تولید شده، کاربردهای مختلفی خواهد داشت.

اهدای آثار خوشنویسی به مخاطبان

محمدعلی فراستی، رئیس انجمن خوشنویسان مشهد، در باره این برنامه گفت: در این ایام مبارک هر کس به نوعی ارادت خود را نسبت به ساحت مقدس امام رضا(ع) نشان می دهد؛ ما هم به نوبه خودمان ارادتمان را با کتابت القاب حضرت رضا(ع) و خوشنویسی آثاری که انجام می شود به ایشان نشان می دهیم.

وی خوشنویسی را هنری قدسی برشمرد و افزود: تمام آثاری که خوشنویسان ارائه می دهند، کلام بزرگان و احادیث و روایات ائمه اطهار(ع) است. اکنون به دلیل ایام دهه کرامت ما هم وظیفه داریم تا از خوشنویسان دعوت کنیم. این آثار پس از اتمام نگارش، به مراجعه‌کنندگان و مخاطبان اهدا می شود.

عکس: سعید گل‌شهرآرا

هنرنمایی در حضور مخاطبان

محسن توسلی این رویداد را اقدامی مشترک از سوی انجمن خوشنویسان مشهد و مؤسسه آفرینش های هنری آستان قدس رضوی معرفی کرد و گفت: در این برنامه که ما القاب و کنیه های امام رضا(ع) را در کنار یکدیگر خوشنویسی می‌کنیم، بازدیدکنندگان نیز در کنار ما حضور دارند و وقتی مخاطب پا به پای ما کارها را نگاه می‌کند، مانند یک صحنه تئاتر، هنرمند با مخاطب خود هم نفس است؛ یعنی ما از آن ها انرژی می‌گیریم آن ها نیز از کار ما لذت می برند. این یک تقابل انرژی است. انرژی که ما از مخاطب می‌گیریم و تأثیری که بر روی او می‌گذاریم برای من حائز اهمیت است.

مزین شدن خط نستعلیق به القاب امام رضا(ع)

محمدرضا مظفری دیگر استاد حاضر در این رویداد از اهمیت خط نستعلیق گفت: خطی که به طور کلی در انجمن خوشنویسان مشهد تدریس می شود، نستعلیق است. یک خط اصیل فارسی که در همه کلاس ها آموزش داده می شود. خطوط دیگر هم وجود دارد اما اغلب خط نستعلیق است. این هم نویسی به همان خط نستعلیق اجرا می شود، اما احتمال دارد برخی دوستان خط ثلث نیز بنویسند.

هنر قدسی با آیات قرآن و احادیث عجین شده است

صالح زمانی از هنرمندان و استادان خوشنویسی مشهد با اشاره به نمایشگاهی که هفته گذشته در نگارخانه رضوان برگزار شد، گفت: من در آن نمایشگاه دو اثر ارائه دادم، که پس از آن به این برنامه هم نویسی دعوت شدم. وی افزود: خوشنویسی یک هنر قدسی است و هنر قدسی با آیات قرآن و احادیث و روایات عجین شده است. اولین خوشنویس عالم اسلام؛ امام علی(ع) بودند. ائمه معصومین(ع) در تاریخ مانا هستند، ما هم برای اینکه مانا باشیم باید رشته اتصال خود را با آن بزرگواران قطع نکنیم.

رمز و رازهای هنر خوشنویسی

سید جلال رضوی نیز با اشاره به اینکه رویداد هم نویسی «حصن حصین» معمولا هر سال اتفاق می افتد، گفت: در این برنامه اسامی مبارک امام رضا(ع) را خوشنویسی می‌کنیم. وی با بیان حدیثی از امام رضا(ع) تحت عنوان «کلمة لا اله الا ا... حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی»، گفت: من این حدیث را به عنوان یک رمز برای ورود در نظر گرفته ام. برای ورود به هنر اسلامی خوشنویسی رمز و رموزی وجود دارد و ما را وارد حیطه ای می‌کند، که گویی بهشت است. همه این توانایی ها برای نوشتن کلمات، ترکیب ها و حروف به ما داده می شود و به گونه ای نیست که وقتی تمرکز کردیم این اتفاق رخ دهد.

گزارشی از چهل‌وسومین جشنواره فرهنگی و هنری دانش آموزان خراسان رضوی

رفاقت دانش‌آموزان خراسانی در رقابت‌های هنری

رضا میرزاده

گزارش خبری

چهل وسومین جشنواره فرهنگی و هنری آموزش و پرورش استان خراسان رضوی در رشته های مختلف برگزار شد تا برگزیدگان برای رقابت در مرحله کشوری آماده شوند. این رقابت ها که طی سال های مختلف برگزار شده، توانسته استعدادهای بسیاری را در حوزه های فرهنگی و هنری به رقابت های کشوری معرفی کند. این استعدادهای دانش آموزی توانستند در برخی از این رقابت ها، پا پیش پای استادان خود بگذارند. در این راستا، پردیس سینمایی سیمرغ مشهد میزبان رقابت های بخش آوایی بود، جایی که دانش آموزان با سازهای سنتی و کلاسیک، با شور و اشتیاق بر روی صحنه حاضر شدند و آثار خود را اجرا کردند. قدرت نوازندگی برخی از این نوازندگان جوان نشان دهنده حضور نسلی پرشور و علاقه مند به موسیقی در آینده هنری کشور است. هم زمان، رقابت های هنرهای نمایشی نیز در مجموعه فرهنگی سراج برگزار شد.

داوری هنرمند در ۷ قطب شهرستان های استان

فاطمه زارع، مسئول دبیرخانه برگزاری این رقابت ها، به خبرنگار شهرآرا می‌گوید: این مسابقات در پنج بخش هنرهای آوایی، هنرهای نمایشی، هنرهای دستی و تجسمی، رسانه و فضای مجازی و ادبی برگزار شد.

در سه بخش هنرهای دستی و تجسمی، ادبی و رسانه و فضای مجازی به صورت غیرحضوری در دبیرخانه آثار تحویل شده و داوری درباره آن ها صورت گرفت و در بخش های آوایی و نمایشی نیز این رقابت ها به صورت حضوری و به میزبانی آموزش و پرورش ناحیه ۷ مشهد برگزار شد.

وی افزود: ۳۶ داور متخصص در هفت قطب معین شده شهرستان های استان، آثار را داوری کردند تا در نهایت در مراسم جشنواره استانی، آثار شایسته به مرحله کشوری معرفی شوند. بنا بر نظر بیشتر داوران، رقابت های امسال در مقایسه با سال گذشته از رشد کمی و کیفی برخوردار بود و دانش آموزان، بیشتر در این رقابت ها مشارکت کردند.

هنرنمایی هزاران دانش آموز هنرمند بر روی صحنه

محمد حسن زاده، پیشکسوت هنرهای نمایشی استان و دبیر بخش نمایشی جشنواره، در گفت وگو با شهرآرا و در توضیح برگزاری این رقابت ها گفت: در بخش هنرهای نمایشی، در مجموع ۶ هزار و ۴۹۱ دانش آموز در دو بخش دختران و پسران شرکت کردند.

وی افزود: این بخش شامل نمایش های صحنه ای، خیابانی، عروسکی، نقالی و نمایشنامه خوانی برگزار و با استقبال هنرمندان نوجوان استان روبه رو شد. حسن زاده گفت: از استان و از هر مقطع، یک عنوان نمایش در هر بخش به تفکیک پسران و دختران به مرحله کشوری این رقابت ها راه پیدا می‌کنند.

۳۴۶۲ شرکت کننده در بخش هنرهای آوایی

کتایون بیگلری، دبیر بخش هنرهای آوایی جشنواره، درباره جزئیات این بخش گفت: هنرهای آوایی شامل سرود گروهی، سرود محلی و مقامی است. بخش تکنوازی، سازهای زهی- مضرابی، بادی- کوبه ای و کلاسیک را در بر می‌گیرد، و بخش همنوازی شامل موسیقی سنتی، پاپ، کلاسیک و محلی- مقامی به همراه لالایی خوانی می شود. علاوه بر این، سرود همگانی نیز در این بخش لحاظ شده است. به گفته وی، تنها در بخش تکنوازی، پانزده رشته ساز کلاسیک و سی رشته ساز ایرانی وجود دارد. این تنوع گسترده نشان دهنده توانمندی بالای دانش آموزان خراسانی و گرایش آن ها به نواختن سازهای مختلف است. وی افزود: در بخش سرود دختران ۲ هزار و ۳۸۶ نفر و در بخش پسران ۱۰۷۶ نفر حضور داشتند. علاوه بر این، سرود همگانی نیز به صورت مجزا در نظر گرفته شده بود که دانش آموزان کل مدرسه در اجرای آن مشارکت می‌کردند و تعداد شرکت‌کنندگان در مدارس مختلف نیز متفاوت است.

عکس: حدیث فقیری-شهرآرا

نگارستان

گزارشی از نمایشگاه گروهی عکس «جریان» در مشهد:

نمایش ۴۴ اثر، حاصل آموزش عکاسی

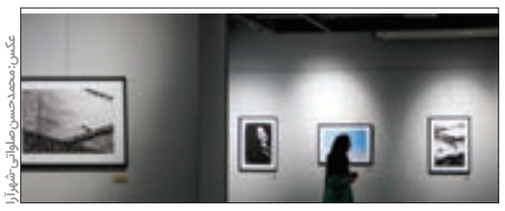
عکس: محمدحسن صلواتی-شهرآرا

رضا میرزاده| «ما نام «جریان» را بر این نمایشگاه گذاشتیم، چون در تمام ذرات جریانی است؛ حتی در ذراتی که ساکن و ساکت اند. چه جریان درون و چه جریان برون. ما حاصل جریان خود و دیگرانیم؛ همان طور که یک عکس، تکه تصویری از یک جریان طولانی است و در عکس ها، عکسی سربلند است که بتواند به درستی جریان خودش را تعریف کند.» این جملات، در بخشی از تابلو ورودی نمایشگاه گروهی عکس «جریان» به چشم می خورد. این نمایشگاه مشتمل بر ۴۴ فریم عکس از بیست هنرجوی عکاسی حمیدرضا گیلانی فر است که از اواخر سال ۱۴۰۲ هنر عکاسی را آموزش می بینند و تلاش می‌کنند در هنر عکاسی مشهد «جریان» داشته باشند یا آنکه بتوانند «جریان» تازه ای خلق کنند. یونس اسفندیاری، نگین اشرفیون، ریحانه اصغرزاده، الناز ا...یارپور، غزل پرند، مبینا ترک، الناز جامی، مبینا حسینی، زینب داودی، زهرا رفیق دوست، مهدیه ریحانی، زهرا سحرخیز، یگانه شجاع، بهار شکیبایی، ساره صابران، ملیکا فتوحی، مطهره فکور، میلاد کوهستانی، سید علی مکی و فاطمه هادیان مهر، هنرجویان عکاسی هستند که آثار آن ها در این نمایشگاه در معرض دید بازدیدکنندگان قرار گرفته است. فرامرز عامل بردبار از اعضای هیئت انتخاب این نمایشگاه، به خبرنگار شهرآرا می‌گوید: با وجود اینکه این هنرجویان دوره ای کوتاه را در حضور استاد گیلانی فر به آموزش عکاسی گذرانده اند، اما عکس های خوبی از آن ها برای شرکت در نمایشگاه ارائه شد و با سختگیری توانستیم به ۴۴ عکس برسیم. اگر این انتخاب سختگیرانه نبود، تعداد این آثار به بیش از هفتاد اثر هم می رسید. این تعداد عکس حاضر در نمایشگاه قابل دفاع بود. وی تأکید کرد: بسیاری از این هنرجویان در دوره های مختلف عکاسی در مجموعه های مختلف شرکت کرده اند. اما نوع آموزش عکاسی باعث شده که این دوره کوتاه مدت، تأثیر درخورتوجهی در کیفیت کار این هنرجویان داشته باشد و موجب ارتقای کیفی کارهای آن ها شود. آشنایی آن ها با شعر، داستان، فیلم سازی، عکاسی و ... باعث شده است که هنرجویان به هنر عکاسی علاقه دوچندان پیدا کنند.

اخبار هنری مشهد

برگزاری «نسیم کرامت» در نگارخانه رضوان

رویداد «نسیم کرامت» به همت انجمن علمی نقاشی دانشکده ملی مهارت الزهرا(س) دختران مشهد و با همکاری مرکز آفرینش های آستان قدس رضوی برگزار می شود. این برنامه امروز با برگزاری سه کارگاه تخصصی در رشته های نقاشی، نگارگری و گرافیک در نگارخانه رضوان ادامه می یابد. در این رویداد، حسین رزاقی در کارگاه نگارگری، زهرا دزیانی کارگاه گرافیک و سید احمد پژمان در کارگاه نقاشی تدریس خواهند کرد.

هنرمند مشهدی، مدیرکل حوزه ریاست سازمان سینمایی کشور شد

طی احکامی از سوی رئیس سازمان سینمایی، سید حجت طباطبایی از مدیران و هنرمندان با سابقهٔ تئاتر مشهد به عنوان مدیرکل حوزه ریاست سازمان سینمایی کشور منصوب شد. رئیس سازمان سینمایی با اشاره به توانمندی های این هنرمند بیان کرد: امیدوارم با تجربه ای که دارند شاهد تحولات تازه در این بخش مهم باشیم.

چاپ نمایشنامه «اتانازی» در مشهد

نمایشنامه «اتانازی» به نویسندگی الیاس عابدی و علیرضا هوشیار در انتشارات آبان منتشر شد. این نمایشنامه، نامزد بخش نمایشنامه نویسی در سی و چهارمین جشنواره تئاتر خراسان رضوی شد و توانست مقام دوم در بخش فرهنگی هنری و تبلیغاتی در هفدهمین جشنواره نیروی زمینی را کسب کند.

اثر فیلم‌ساز مشهدی، در راه جشنواره کوهستان آمریکا

مستند کوتاه «میراث باد» به کارگردانی نسیم سهیلی فیلم ساز مشهدی به چهل وهفتمین دوره جشنواره فیلم کوهستان در کشور آمریکا راه یافت. جشنواره فیلم کوهستان Mountain film در سال ۱۹۷۹ تأسیس شد. این جشنواره از ۲۲ تا ۲۶ می ۲۰۲۵ (۱ تا ۵ خردادماه ۱۴۰۴) در آمریکا برگزار خواهد شد.